

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ & ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ECE_GE910	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	9
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Τεχνική νομοθεσία - Ασφάλεια και Υγιεινή στους χώρους εργασίας		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
Διαλέξεις/ Ασκήσεις Πράξεις		4	
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (4).		4	5
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>γενικού υποβάθρου, ειδικού υποβάθρου, ειδίκευσης, γενικών γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων</i>	Γενικών Γνώσεων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://www.ece.uop.gr/		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα <i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</i> <i>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</i> - Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης - Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Παράρτημα Β - Περιοδικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
Τεχνική νομοθεσία. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η ενημέρωση και εξοικείωση των σπουδαστών με την ισχύουσα τεχνική νομοθεσία που διέπει τα τεχνικά έργα και ειδικότερα τις επαγγελματικές δραστηριότητες του ηλεκτρολόγου μηχανικού και μηχανικού υπολογιστών καθώς και η ενημέρωσή τους για τα επαγγελματικά δικαιώματα. Αναλυτικά η ενημέρωση αφορά τα άρθρα του συντάγματος, προεδρικά διατάγματα, υπουργικές αποφάσεις, νόμους, νομικό πλαίσιο, ΦΕΚ, κανονισμούς, ρυθμιστικά πλαίσια, ελληνικά πρότυπα, πλαίσια ελέγχων / επιθεωρήσεων κλπ. που αφορούν τεχνικά θέματα, κατασκευές, εγκαταστάσεις, έργα κλπ. Μηχανικών και ειδικότερα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών. Στο τέλος του μαθήματος ο φοιτητής θα έχει την αναγκαία ενημέρωση ώστε να μπορεί να γνωρίζει επαρκώς το νομοθετικό, συνταγματικό, κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει το επάγγελμα του Ηλεκτρολόγου Μηχανικού και Μηχανικού

Υπολογιστών που θα ακολουθήσει.

Ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με τις απαραίτητες γνώσεις σε θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία, ώστε να κατανοήσουν τις σχετικές απαιτήσεις της εργατικής νομοθεσίας, να είναι σε θέση να εφαρμόσουν με αποτελεσματικό τρόπο τις κατάλληλες δικλίδες ασφαλείας για την αποφυγή εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών, να αντιμετωπίζουν με ορθό τρόπο προβλήματα σχετικά με την ασφάλεια εργασίας, καθώς και να γνωρίζουν υποχρεώσεις και δικαιώματα εργοδοτών και εργαζομένων που απορρέουν από τη σχετική νομοθεσία προκειμένου να ανταπεξέλθουν σε σχετικές καταστάσεις. Έτσι, ο φοιτητής θα είναι σε θέση να γνωρίζει το νομοθετικό πλαίσιο και που να ανατρέξει σε ότι αφορά στα σημαντικά θέματα για την ασφάλεια και την υγιεινή στο χώρο εργασίας.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

.....

Άλλες...

.....

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων θεωρητικών εννοιών και τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Τεχνική νομοθεσία.

Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η ενημέρωση και εξοικείωση των σπουδαστών με την ισχύουσα τεχνική νομοθεσία που διέπει τα τεχνικά έργα και ειδικότερα τις επαγγελματικές δραστηριότητες του ηλεκτρολόγου μηχανικού τεχνολογικής εκπαίδευσης, καθώς και η ενημέρωσή τους για τα επαγγελματικά δικαιώματα του ηλεκτρολόγου μηχανικού τεχνολογικής εκπαίδευσης.

Περιεχόμενο του μαθήματος

- Εισαγωγή στο πολεοδομικό δίκαιο, βασικά στοιχεία γενικού πολεοδομικού σχεδίου και πολεοδομικής μελέτης, βασικά στοιχεία δομικού δικαίου και σύνταξης, παρουσίασης μελετών, μελέτες εγκαταστάσεων, σύνταξη, προδιαγραφές, γραφική παρουσίαση.
- Ταξινόμηση των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων, απαιτούμενες προδιαγραφές για τη σύνταξη μελετών ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων, όπως ηλεκτρικών εγκαταστάσεων ισχυρών και ασθενών ρευμάτων, ανυψωτικών συστημάτων (ανελκυστήρες, κυλιόμενες σκάλες διάδρομοι), ηλεκτρικών υποσταθμών υποβιβασμού τάσης, συστημάτων θέρμανσης, κλιματισμού, αερισμού, και πυροπροστασίας.
- Ισχύοντες κανονισμοί που αφορούν την εγκατάσταση και λειτουργία κτιριακών και βιομηχανικών ηλεκτρομηχανολογικών έργων και εγκαταστάσεων.
- Διαγωνισμοί δημοσίου: κατηγορίες διαγωνισμών, βήματα υλοποίησης, σύνταξη διακήρυξης, όροι σύμβασης, επιτροπές, πιστοποίηση, εγγυήσεις, δικαιολογητικά, κατάρτιση προσφοράς.
- Ανάληψη δημόσιων έργων: βασική νομοθεσία, μελέτη και κατασκευή, δημοπρασία, σύνταξη και υποβολή προσφοράς, εγγυήσεις, επίβλεψη έργου, περιβαλλοντικοί όροι.
- Επαγγελματικά δικαιώματα του πτυχιούχου ηλεκτρολόγου μηχανικού τεχνολογικής

εκπαίδευσης.

- Ενεργειακή Επιθεώρηση, Ενεργειακή Πιστοποίηση / Αναβάθμιση, KENAK, Επιθεωρητές.
- Ελληνικό πρότυπο ΕΛΟΤ
- Υπεύθυνη δήλωση Εγκαταστάτη και επανέλεγχος ηλεκτρικής εγκατάστασης

Ασφάλεια και υγιεινή.

- Εισαγωγή στην ασφάλεια εργασίας: κατανόηση αντικειμένου, εργατική νομοθεσία ως απαίτηση ε-ναρμόνισης με τις Ευρωπαϊκές οδηγίες, ρόλος του κράτους, δομή, συγκρότηση και υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας που ασχολούνται με την εφαρμογή της νομοθεσίας στους χώρους εργασίας (Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας, Κέντρο Πρόληψης Επαγγελματικού Κινδύνου, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Υγείας και Ασφάλειας Εργασίας, Επιτροπές Υγείας και Ασφάλειας), εργατικό ατύχημα, επαγ-γελματική ασθένεια, διάκριση επιχειρήσεων σε μικρής μεσαίας και υψηλής επικινδυνότητας.
- Θεσμικές απαιτήσεις εναρμόνισης με την νομοθεσία ασφάλειας και υγείας εργοδοτών: επιχειρήσεων (ορισμός τεχνικού ασφάλειας, ιατρού εργασίας, σύνταξη γραπτής εκτίμησης κινδύνου, βιβλίο εγγράφων συμβουλών και υποδείξεων) και τεχνικών έργων (ορισμός επιβλέποντα μηχανικού και συντονιστή μέτρων ασφάλειας και υγείας, γνωστοποίηση έργου, ημερολόγιο μέτρων ασφάλειας, σχέδιο και φάκελος ασφάλειας και υγείας).
- Εφαρμογή στην πράξη της νομοθεσίας για θέματα ασφάλειας και υγείας σε κλειστούς και στεγασμένους χώρους επιχειρήσεων: ασφαλής ηλεκτρολογική εγκατάσταση στο χώρο εργασίας, ασφάλεια και στερεότητα κτηρίου, μικροκλίμα (οροφές, δάπεδα, φωτισμός, αερισμός), ενεργητική και παθητική πυρασφάλεια, χημικός κίνδυνος (ύπαρξη επικίνδυνων χημικών ουσιών, ασφαλής σήμανση, αποθήκευση), μέσα ατομικής προστασίας (απαραίτητος εξοπλισμός ανάλογα με το είδος της εργασίας, όπως κράνος, ειδικά υποδήματα και φόρμες, μάσκα προστασίας αναπνοής, ωτασπίδες), αντιμετώπιση βιολογικών κινδύνων (χώροι βιολογικών καθαρισμών, Χ.Υ.Τ.Α., νοσοκομεία), αντιμετώπιση θορύβου, ασφαλής σήμανση, οδεύσεις διαφυγής, ασφαλής εργασία με μηχανολογικό εξοπλισμό και προστατευτικές διατάξεις, μηχανήματα έργου, απαιτούμενα πιστοποιητικά, άδειες χειριστών, εργονομία γραφείου, οθόνες οπτικής απεικόνισης, ασφαλής χειρισμός φορτίων προς αποφυγή μυοσκελετικών παθήσεων.
- Εφαρμογή στην πράξη της νομοθεσίας για θέματα ασφάλειας και υγείας σε τεχνικά έργα: αποφυγή ηλεκτροπληξίας και πτώσης από ύψος, ασφάλεια εκσκαφών, ασφαλής χειρισμός μηχανημάτων έργου, ασφάλεια εργασιών σε ικρίωματα, περίφραξη οριοθέτηση εργοταξίου.
- Ανάλυση ειδικών θεμάτων ασφάλειας και υγείας: μέτρα ασφάλειας κατά την αποξήλωση στοιχείων αμιάντου, μέτρα ασφάλειας κατά τις εμπορευματικές μεταφορές, σύνδρομο άρρωστου κτηρίου.
- Μελέτη περίπτωσης: ανάλυση εργατικών ατυχημάτων και αιτίων πρόκλησης αυτών, διερεύνησή και αναγγελία τους στις αρμόδιες υπηρεσίες.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Πρόσωπο με πρόσωπο.
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές . • PowerPoint παρουσιάσεις. • Περαιτέρω εκπαιδευτικό υλικό & σχετική νομοθεσία διανέμεται σε ηλεκτρονική μορφή τις ώρες του μαθήματος ή/και είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του μαθήματος στο e-class • Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης σύμφωνα με τις αρχές του ECTS	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Διαλέξεις</td><td>4 x 13=52</td></tr> <tr> <td>Ασκήσεις Πράξης</td><td>-</td></tr> <tr> <td>Αυτοτελής κατ' οίκον μελέτη διαλέξεων και βιβλιογραφίας</td><td>70</td></tr> <tr> <td>Τελική γραπτή εξέταση</td><td>3</td></tr> <tr> <td>Σύνολο Μαθήματος</td><td>125 ώρες (5 ECTS)</td></tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	4 x 13=52	Ασκήσεις Πράξης	-	Αυτοτελής κατ' οίκον μελέτη διαλέξεων και βιβλιογραφίας	70	Τελική γραπτή εξέταση	3	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (5 ECTS)
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου												
Διαλέξεις	4 x 13=52												
Ασκήσεις Πράξης	-												
Αυτοτελής κατ' οίκον μελέτη διαλέξεων και βιβλιογραφίας	70												
Τελική γραπτή εξέταση	3												
Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (5 ECTS)												
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	Γλώσσα: Ελληνικά Αξιολόγηση: (α) Τελική γραπτή εξέταση επί του θεωρητικού μέρους με θέματα που αφορούν στην Τεχνική Νομοθεσία καθώς και επίλυσης σύνθετων προβλημάτων. (β) Τελική γραπτή εξέταση επί του θεωρητικού μέρους που αφορούν στη Ασφάλεια και Υγιεινή στην Εργασία με θέματα πολλαπλής επιλογής. Τελικός Βαθμός=$[(\alpha) + (\beta)]/2$ (εκ των προτέρων γνωστό στους φοιτητές)												

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΤΕΧΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ» του Δρ. Π. Κυριακόπουλου Δικηγόρου-Καθηγητή ΤΕΙ Πειραιά, 2η Έκδοση 2001 με έμφαση στα θέματα Ηλεκτρολόγου Μηχανικού ΤΕ 2. Στοιχεία δικαίου και τεχνική νομοθεσία, Π. Κ. Μαρχαβίλα, Εκδόσεις Τζιόλα, 2009. 3. Προγραμματισμός & οργάνωση των έργων: Μέθοδοι & τεχνικές, Σ. Πολύζου, Εκδόσεις Τζιόλα, 2006. 4. Εγχειρίδιο προτύπου ΕΛΟΤ HD384 http://1epal-serron.ser.sch.gr/yliko/elothd384.pdf 5. Π.Δ. 100 (ΦΕΚ 177Α/06.10.2010), Ενεργειακοί επιθεωρητές κτηρίων, λεβήτων και εγκαταστάσεων θέρμανσης και εγκαταστάσεων κλιματισμού, 2010. 6. Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕΝΑΚ) http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/GR_ENERGEIAS/kenak http://tdm.tee.gr/wp-content/uploads/2017/07/fek_12_7_2017_egrisi_kenak.pdf 7. Π.Δ. 126 (ΦΕΚ 227Α/16.11.2012), Καθορισμός των προσόντων των επιθεωρητών που θα διενεργούν περιοδικές επιθεωρήσεις σε μεταποιητικές ή συναφείς εγκαταστάσεις, σύμφωνα με το Ν. 3982/11, θέσπιση των κανόνων που διέπουν την εκτέλεση του έργου των επιθεωρητών και ρύθμιση των ζητημάτων που αφορούν στη διαδικασία πιστοποίησής τους για την εγγραφή τους στο μητρώο, 2012. 8. Π.Δ. 108 (ΦΕΚ 141/12.06.2013), Καθορισμός ειδικοτήτων και βαθμίδων επαγγελματικών προσόντων για την επαγγελματική δραστηριότητα της εκτέλεσης, συντήρησης, επισκευής και λειτουργίας ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και προϋποθέσεις για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής από φυσικά πρόσωπα, 2013. 9. Νομοθεσία που αφορά την Υπεύθυνη Δήλωση Εγκαταστάτη (ΥΔΕ) ΦΕΚ 844Β/ 16.05.2011 10. Άλλη σχετική Νομοθεσία - ΦΕΚ διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή. 11. Ν. Σαραφόπουλου, Οδηγός υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2002. 12. Ε. Ζωγόπουλου, Υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2004. 13. Π. Παπαδόπουλου, Η. Μπανούτσου, Ασφάλεια και υγεία κατά την εργασία, Εκδόσεις
--

Εργονομία, 2003.

14. Π. Ανδρεάδη, Γ. Παπαϊωάννου, *Υγιεινή και ασφάλεια εργαζομένων*, Εκδόσεις Ίων, 2004.
15. Γ. Δεσπότη, **Πρακτικός οδηγός εφαρμογής υγιεινής & ασφάλειας εργαζομένων**, Εκδόσεις ΠΙΜ Εργα-σιακή, 2004.
16. Μ. Κάπου, *Ασφάλεια εργαζομένων και τεχνικοί ασφαλείας*, Έκδοση Μ. Κάπου, 2002.
17. Π. Ιορδανίδη, Π. Μπέρου, *Υγιεινή και ασφάλεια εργαζομένων*, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1985.
18. Λ. Λάιου, *Σύγχρονη εργονομία*, Εκδόσεις Παπασωτηρίου, 2003.
19. Ν. Μαρμαρά, *Εισαγωγή στην εργονομία*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π., 2011.
20. Δ. Κοδοσάκη, *Εργονομία: Στοιχεία και αρχές*, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998.
21. Ν. Βαγιόκα, Ε. Γεωργιάδου, Α. Δάικου, Σ. Δοντά, Σ. Δρίβα, Κ. Ζορμπά, Κ. Καψάλη, Δ. Κωνσταντινίδη, Κ. Λώμη, Μ. Παπαδόπουλου, Λ. Ραντίν, Η. Τσαμουσόπουλου, *Θέματα υγείας και ασφάλειας της εργ-γασίας*, Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, 2008.
22. Α. Μουτσοπούλου, *Συστηματική διαχείριση υγιεινής και ασφάλειας εργασίας στα τεχνικά έργα*, Εκ-δόσεις Τζιόλα, 2007.
23. J. Channing, *Safety at work*, Taylor & Francis, 2007.
24. P. Hughes, E. Ferrett, *Introduction to health and safety at work*, Elsevier, 2005.
25. J. Stranks, *Health and safety at work*, Taylor & Francis, 2002.
26. J. Stranks, *Health and safety pocket book*, Taylor & Francis, 2006.